

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Friderici Forneri Theologiae Doctoris Canonici Ecclesiae
Collegiatæ diui Stephani Bambergæ, De Temulentiae
Malo, Eiusque Remediis, Variis Item Scitu Iucundissimis,
nec non vtilissimis de rebus, quæ in ...**

Förner, Friedrich

Ingolstadii, 1603

Cap. XIII. Natura & effectus vini moderati.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45433

Addantur capiti cornua, Bacchus eris.

Cur cum cornibus.

Eam ob causam, quod nonnullos instar senum morosos reddat, ac Melancholicos, atq; ad rixas & conuitia propensos, cornua addebantur, q; temulentos, tamen vino vacui, sint mansuetissimi, madidos tamen, cornu petas euadere, compertum habeatur.

Cur Bacchus Liber dictus, vera Plutarchi sententia.

Lib. de Iustariis documentis, cap. 37.

Plutarchus demum, censet ideò Liberum vocatum Bacchum, quod vini nimietas, ad omne flagitium sit liberrima. Quæ cum ita sint, apertis excipienda est auribus, paterna Diui Augustini exhortatio. *Fugiamus Ebrietatem, vinum enim nobis Deus ad letitiam cordis, non ad Ebrietatem donauit. Bibamus ergo, non quantum gula exigit, sed quantum nature imbecillitas postulat, ne id quod ad medelam corporis nostri tributum est, ad perniciem deputemus.*

GAPVT XIII.

Natura & effectus vini moderati.

ANtithesis hæc vini, tum nimii, tum temperati, optimè Theognidis versu declaratur:

Δινὸς πινόμενον πάλυς κακός, ἢ μὲν τις αὐτὸν πίνῃ ἐπισημύωσ, ἢ κακός ἀλλ' ἀγαθός.

Vinum si bibas multum, noxium est, at si quis ipsum

Bibat prudenter, iam non malum, sed bonum est.

Nec tot in temperantia vini producit incommoda, quot è moderatione prodeunt utilitates. Nam in medicorum placitis credimus, eius mediocritas, tum animo tum corpori plurimum affert emolumenti. Et primò quidem mentem exhilarat, ac mox læstis oppressam pristino vigori restituit, vnde Xenophon appositissimè. *Mediocre vinum mærores ita sopit, vt mandragora hominem: benevolentias autè, non aliter, quàm oleum flammam excitat. Ad idem videtur allusisse Tibullus:*

In Symposiac.

Adde

Adde merum, vinoq; novos compesce dolores;

Occupet ut fessi lumina victa sopor.

Et alibi paulò prolixius, quanquã & quædam interpolauerit, quæ nonnullam sapiant leuitatem,

Ille liquor docuit voces inflectere cantu,

Mouit & ad certos nescia membra modos.

Bacchus & Agricole magno confecta labore
Pectora, tristitiæ dissoluenda dedit.

Bacchus & afflictis requiem mortalibus affert,
Crura licet dura compede pressa sonent.

Non tibi sunt tristes curæ nec luctus Iacche,
Sed chorus & cantus, sed leuis aptus amor.

Sed varii flores & frons redimita corymbis,
Fusa sed ad teneros lutea palla pedes.

Et Tyriæ vestes, & dulcis tibia cantu,

Et leuis occultis conscia cista sacris.

Accedit Ouidius:

Vina parant animos, faciuntq; coloribus aptos;

Cura fugit multo, diluiturq; mero.

Tunc veniunt risus; tunc pauper cornua sumit;

Tunc dolor & curæ, rugaq; frontisabit.

Latitiam non modò gignit, tum sanguinem au-
gendo, tum spiritus animales, quæ sunt instrumenta
animæ excitando, easque dispositiones inducendo,

quibuscum optimè se habet, atque ad hilaritatem
prona est, sed & rationis atque ingenii vires acuit.

Quod inter alios confirmat Aristoteles: *Vinum in-*
quiens, si moderatè sumatur, concoctionem iuuat, cor ex-
hilarat, cerebrumq; ac spiritus animales fouet, somnum

conciat. Hinc memoriam & intelligentiam adauget, in-
genium roborat, sensus reddit puriores, excitatque ani-
imum ad altas speculationes. Eodem spectat illud Oui-
dii -

Nec

Eleg. lib. 1.
Mediocre
vinum ex-
hilarat a-
nimum.
Ad Messal-

Lib. 1. de
arte amã-
di.

Moderatũ
vinũ acuit
ingenium.

Probl. 30.
sect. 3.

11. Meta-
morph. fab.
23.

Vinū tem-
peratum,
valetudi-
nē mirum
in modum
confirmat.

Lib. 3. de
Tempera-
mentis, c. 3.
Lib. de vi-
vi natura,
cap. 2.

Nec non & carmina, vino
Ingenium faciente, canunt.

Quantum verò toti planè corpori fit proficuum,
vt nihil ego meis adducam verbis, ne vltra fidem
aliquid effari videar, trium præstantissimorum Me-
dicorum, qui paulò ante nostra tempora floruerūt,
ex Galeni fontibus haustis luculentis testimonis,
clarum exhibebo.

Primum Guilielmus Gratarolus Bergomas, sic
scribit: Si temperantia in vini vsu adhibeatur, cum ad-
lendum, tum etiam ad roborandum corpus, ac proinde ani-
mā omnium efficacissimum habetur; siquidem purissimum
generat sanguinē, cōcoctionē in alimentū conuertetur, si ob-
structionib. corpus nō laboret. cōcoctionē in quavis cor-
poris parte adiuuat, cerebrū purgat, intellectum excitat,
frigore sopitos spiritus viuificat, vrinam ciet, flatūs dis-
cutit, innatum calorem auget, conualescentes impinguat,
cibi appetentiam inuitat, sanguinem turbidum ac Melan-
cholicum clarificat, obstructions leues aperit, alimentū
in vniuersum corpus defert, colorem conciliat, & omne
in corpore excrementum deicit. Et moderatē quidē po-
tum certissima est omnium horum bonorum causa. Im-
moderatē verò penitus contrarium gignit.

De bona
valetudi-
ne. Dial. 3.

Eadem, aliis tamen verbis, facundissimus vir Ge-
orgius Pictorius affirmat: Vinum moderatum nostri
corporis calorē suscitāt; vnde & cruditas corrigitur, &
sanguis emendatur; alimentū quādoquidem promptē pe-
netrat, per vniuersum corpus deducit; bonam corporis
habitudinem emaciatīs reparat, fastidiosas appetentias
cibi recōciliat, pituitosum humorem extenuat, bilem per-
lotium euacuat, coloris gratiam inducit, animo leta-
bundam alacritatem, iucunditatemque adfert, corpusque
robora-

robustius efficit. Et quemadmodum aqua, lupinis multam amaricantibus superfusa, Zenone asserente, lupinos dulces efficit: sic vinum modice potatum, hominis mentem nubilam serenat, atque latitiam generat. Hæc Pistorius.

Ioannes Curion, non vulgaris doctrinæ atq; experientia Medicus, articulatus ex Auicenna hæc quoque affert moderati vini comoda. Quamquam vero, inquit, à nobis hæc tenus dicta mala, vino immoderatus sumpto accepta ferenda sunt, non parum tamen conferre existimandum est, si modice bibatur. Primum namque, calore & subtilitate substantiæ, tum conuenienti quoque & occulta proprietate, facilem efficit ciborum, quibus permiscetur, in omnia membra distributionem. Unde elegantissime ab Hippocrate ὄχημα τῆς τροφῆς, hoc est, alimentum vehiculum, nuncupatur. idque merito sanè; neque, nisi ex ventriculo in venas, quæ sunt in hepate multa & angusta, succus facile transmitti posset, nisi aliquis ei tenuis & aquosus humor, tanquam vehiculum permisceretur.

Deinde, eadem etiam ratione phlegma incidit, atque resolut, meatuum obstructions aperit, adeoque naturam ipsam ad excretionem incitat.

Tertio, flauam bilem per sudorem, urinam, excrementa, & transpirationem insensibilem ἀδύλον αἰθίονα διατῶν ὀστέων, Græci vocant, expellit.

Quarto, atram bilem, quæ crassa & tardi motus est, per proprios meatus, ab hepate ad splenem, & à splene ad os ventriculi, nullo negotio deducit, tandemque è corpore, una cum fecibus exigit. Quin etiam melancholicæ notas, substantia, temperamento, & effectibus suis contrariis, reprimit ac tollit. Siquidem Melancholia tristitiam, timorem, pusillanimitatem, & auaritiâ; Vinum

verè

Lib. de cō-
seruanda
valedudi-
ne, cap. 25.
3. l. Doc. 2.
cap. 8.

In libris
de alimen-
to.
Insignes
vini mo-
derati v-
tilitates.

verò letitiam, audaciam, magnanimitatem & liberalitatem parit.

Quintò medetur omnibus modis, seu speciebus lassitudinis, nisi multa extranea caliditas ipsis coniuncta fuerit; spiritus enim languidos, tantumq; non exoletos, abundè reficit, & recreat, facultates corroborat, & humiditates, musculis, nervis, chordis, & iuncturis insidentes, aut eximit, aut certè minuit. Adhæc in arefactissima lassitudine, re ita postulante, velociter humectat, præsertim dilutiussculum.

Præstat præterea & alia quàm plurima commoda: **Loco suprà citato.** Galeno enim teste, omnium celerrimè nutrit; nam ut affimiletur, mutationem desiderat minimam. Calorem & spiritum naturalem corroborat, totum corpus calefacit, cerebrum purgat, intellectum excitat, cor exhilarat, iram mitigat, tristitiam remouet, præq; omnibus aliis potibus, concoctionem semicrudorum humorum, in quavis corporis parte adiuuat.

Et ut unico verbo rem totam perstringam, hominem & anima & corpore reddit viriliorem, vnde abstemij, si cetera æquabiliter se habeant, reliquis sunt effeminatiores. Omnia hæc ille.

Quæ idèd copiosius hîc inserta volui, ut si quis fortè sit, qui ad sobrietatem, ac temperatum vini usum persuaderi alia ratione non possit, saltem exuberantibus hisce corporis emolumentis, ad partes nostras flectatur, Eò præsertim, quod sacræ scripturæ autoritatibus quàm plurimis, ad id trahamur.

Eccles. 31. Quàm sufficiens est, inquit sapiens Ecclesiasticus, homini erudito vinum exiguum, & in dormiendo non laborabis ab illo, Et non senties dolorem; Et paulò post, Æqua vita hominibus, vinum in Sobrietate, si bibas illud

Quod moderatè, eris sobrius. Quæ vita est, quæ minuitur
vino? Quasi dicat; quàm insuavis, quàm iniucunda?
Eidem: Vinum in iucunditatem creatum est, & non in
ebrietatem ab initio. Exultatio animæ & cordis vinum
moderatè potatum. Sanitas est animæ & corporis so-
brius potus.

CAPVT XIV.

Quantum obsit vini potatio matutina fortioris
presertim atq; exotici.

Subuereor illud Apellis: Nesutor vltra crepidam.
At ne quis obganniat, largas nimum è medico-
rum corio nos excidisse corrigias, si pergam & hoc
capite, quæ propria sunt illorum persequi; Nam cum
ad à propositi nostri ratione, ac morali quadã, quasi
ad sobrietatem conducente diata, non magnoperè
sit alienū, veniam dabit is haud morosè; vestra Me-
dici iura semper salua sunt.

Carpimus eos, qui manè, nullo præsumpto cibo,
vini statim, preciosissimi pariter ac fortissimi, vt
Cretici, vt Falerni, vt Græci, vt Hispanici, aut alteri
generis exotici, lenocinia confectantur. In quos per
prophetam æternum væ, Deus fulminat. Væ qui cõ-
pigitis manè ad ebrietatem sectandam, & ad potan-
dam vsq; ad vesperam.

Atq; vt ista iam altius nõ eleuemus, q̄ per se clara
sunt ac manifesta, si modus excedatur, vel præsen-
tissima sanitatis ac virium offensio, hanc, matutinis
horis, tam fortia libandi vina consuetudinem pro-
hibere debuisset. Nec hic meis vtar verbis vt pro-
bem, sed maioris fidei gratia, authorum celebrium,
ac præcipuè Medicorum, quorum hic messem falce
nostra videmur tangere. Atq; sic eo de vitio Plinius:

Vinum ieiunos bibere nouitio inuento, inutilissimum est. Hist. mĩd. 4.

T

Curas lib. 28. c. 1.